

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba
2050, — nočna 2996, 2994 in 2050

SLOVENECEC

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Ček račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inzerate;
Sarajevo št. 7363,
Zagreb št. 39.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen
ponedeljka in dneva po prazniku

Karteli

Vprašanje, katero pri nas že dolgo zanima naša javnost, predvsem čujemo mnogo upravičenih pritožb proti previsokim cenam, ki jih diktirajo karteli konzumentom. V dobi splošnega padanja cen, ne bi smeli zaostajati tudi karteli z znižanjem cen, kajti le tako bo mogoče priti do ravnotežja med cenami agrarnih in industrijskih izdelkov. Vide-li smo, kako zelo so se znižale cene kmetijskih proizvodov, istočasno pa so cene industrijskih proizvodov le počasi padale. Pri vsem tem pa je še upoštevati, da so se po celem svetu znižale cene surovin, ki jih rabi industrija za svojo fabrikacijo. Le pri nas gre to znižanje zelo počasi naprej. Do tega znižanja pa mora nujno priti, če hočemo zopet vsaj deloma vzpostaviti prejšnje razmerje med cenami agrarnih in industrijskih proizvodov. Na eni strani bi morala iti gospodarska politika za tem, da vzdrži cene kmetijskih pridelkov na takem nivoju, da bi bili vsaj kriti stroški proizvodnje. Na drugi strani pa bi morala pritisniti na višino ostalih cen, da tako z znižanjem cen industrijskih potrebščin omogoči vsaj delno zvišanje kupne moči kmeta. Še pred nedavnim smo čitali poročila iz Nemčije, Češkoslovaške, Italije itd., ki so vedela povedati, kako vlada pritiska na industrijo, da znižajo cene svojih proizvodov in tako omilijo sedanje vsepovsod občutno gospodarsko krizo.

Že pred leti smo opozarjali na škodljive posledice nekaterih kartelov za našo gospodarstvo. To je bilo še v dobi razmeroma ugodne konjunkturo. Sedaj pa smo v času gospodarske krize in neizpremenjen visoki nivo cen kartelov še nadalje poostrejo sedanjo gospodarsko krizo in pušča prizadetim tovarnam neizpremenjene dobičke, čeprav je jasno, da bi morali tudi karteli revidirati svojo politiko cen.

Predvsem je obsojanja vredna politika cen, ki jo vodi kartel sladkornih tovarn, ki obstoja menda že 7 let. Bilanca vseh sladkornih tovarn v državi izkazuje milijonske dobičke. Pa to še ne bi bilo tako hudo, če ne bi skoro ves dobiček teh tovarn šel v inozemstvo. Kajti udeležben je v pretežni večini madžarski in avstrijski kapital. V sladkornem kartelu pa sta tudi dve državni tovarni sladkorja. Tudi ti dve tovarni imata vsako leto milijonske dobičke. Namesto, da bi ti dve državni tovarni regulirali s svojimi cenami cene ostalih tovarn, sta tudi ti dve tovarni kartelirani. Zanimivo je zabeležiti, da naše sladkorne tovarne celo izvažajo sladkor. Lani so ga izvozile circa 8.000 ton za 42 in pol milijona Din, torej po povprečni ceni nekaj nad 5 Din za kg. Kakor vse kaže, so visoke cene v tuzemstvu le nekako izvozna premija za sladkorne tovarne. Poleg vsega tega pa plačujejo kmetom sladkorne tovarne za peso prav nizke cene in treba je bilo že dosti naporov, da so vsaj kolikor toliko pristale na deloma odgovarjajoče cene. Iz vsega tega je jasno, da je nujno potrebno, da država poseže vmes in predvsem obe državni tovarni izstopita iz kartela ter tako omogočita znižanje cen, ker bosta lahko še pri znižanih cenah dobički znatni. Ali pa naj država zniža sedanje carine na uvoz sladkorja in tako prisili tovarne na znižanje cen. Od tega bosta imeli ogromne koristi vsi konzumenti, saj ima sladkorna industrija v naši državi približno 100 milj. dobičkov. Razbremenili pa bomo tudi našo plačilno bilanco in tako postavili zmanjšanje kupne moči našega delavca in kmeta nasproti tudi zmanjšanje cen za njihove potrebščine.

Ravnokar čujemo, da bodo sladkorne tovarne zvišale cene sladkorja zaradi davka na poslovni promet. To se nam zdi čudno, ker so te tovarne doslej že itak ta davek plačevale in nimajo nobenega vzroka, da bi zato zviševale ceno.

Kruh je gotovo najvažnejša življenska potrebščina in prav je, da oblastva pazijo na to, da so cene kruha kolikor toliko znosne. Zato je javnost s simpatijami spremljala vse akcije, ki so šle za znižanje cen kruha, ko so se znižavale cene moke. Kajti če so peki znali koj z znižanjem cen moke znižati tudi cene kruha, je prav, da slede tudi znižanju cen moke z znižanjem cene kruha.

Pekovske zadrge, posebno pa ljubljanska so začele živahno akcijo proti visokim cenam kvasa. Produkcija kvasa je namreč v državi kartelirana. Kvas se izdeluje v naši državi v osmih tovarnah in sicer znaša produkcija letno 320 vagonov. Peči so izračunali, da znaša pri vsakem kg kvasa po odbitju vseh stroškov za izdelavo, 20% trg. dobička ter 10% obresti vloženega kapitala, dobiček še najmanj 11 Din ali letno pri sedanji produkciji približno 35 milj. Din. Kartel obstoja že dolgo časa in to imel še nekaj let ta visoki čisti dobiček, ker se do leta 1935 ne bodo izdajale nikake nove koncesije za ustanavljanje novih tovarn. Od leta 1929 pa do 1935 je namreč z zakonom prepovedano ustanavljanje tovarn in kartel ima do tedaj proste roke, pa obenem tudi zasiguran letno ogromen čisti dobiček. Sicer je odgovoril izmed tovarnarjev kvasa g. Vladimir Arko na trditve pekov, pa vendar ni mogel dokazati, da tovarne nimajo znatnih dobičkov, ki jih ne bi imele, če bi bila proizvodnja prosta in nekartelirana.

Dejstvo je, da imajo karteli v naši državi ogromne dobičke in da nikakor nečje slediti v izdatni meri splošnemu znižanju cen. Zato smatramo, da je njih politika cen absolutno neupravičena in da bi morali tudi oni doprinesiti k omiljenju sedanje gospodarske krize. Tako pa, kakor delajo sedaj, pa jo poostrejo in izvajajo socialno nezadovoljstva.

Vsa Cerkev za nadškofofom Sedejem

Zaupnica Pija XI. goriškemu metropolitu in slovenski duhovščini — Fašisti motili slovesnost v Gorici

Gorica, 26. marca. Goriški metropolit Frančišek Sedej je včeraj proslavil 25. letnico škofovanja nadvse slovesno. Le žal, da so motili slovesnost fašisti, ki jih je že v nedeljo na fašističnem kongresu v Idriji vnovič naščuval proti Cerkvi in slovenski duhovščini pokrajinski tajnik Avenanti. Stolni trg 'n vse bližnje ulice je že v jutranjih urah napolnila nepregledna množica vernikov obeh narodnosti. Tik pred proslavo stolnice so se postavili fašisti z očitnim namenom, da bi motili to manifestacijo, lahko bi rekli ljudske glasovanje, ki so ga priredili goriški verniki svojemu nadpastirju, da med drugim tudi pokažejo, da obsojajo silovito gonjo fašističnih četašev proti Cerkvi, slavljencu in njegovi duhovščini, ki je v teku, odkar je prišel v Gorico tajnik Avenanti. Ko so prispeli pred cerkev prefekt Tien-go, fašistični tajnik Avenanti, kvestor (policijski ravnatelj) Modesti in milični konzul Giorgio, so jih fašisti burno pozdravili s klici »Evvi-va« in s pleskanjem. Sto naročeno manifestacija je hotel Avenanti pokazati, da uživa tudi on zaupanje med občinstvom. Okoli 10 se je pripeljal v kočiji na stolni trg knez in nadškof Sedej v spremstvu tržaškega škofa Fogarja. Tu ga je pričakovala vsa duhovščina goriške nadškofije, med njo tudi redovniki s Sv. gore, Kostanjevici in goriški kapucini, ter ga nato med prepevanjem psalmov spremlja v stolnico, ki je bila nabita z verniki. Ob vstopu je zbor zapel »Ecce Sacerdos Magnus«. Ob strani slavljenja je šel škof Fogar. Poleg omenjenih predstavnikov javnih oblastev so bili navzočni še diviz. poveljnik, predsednik sodišča, državni tožilec, karabinierski poveljnik, županov namestnik (Bombiga samega ni bilo) in še drugi javni nameščenci.

Po sv. maši in pred blagoslovom z Najsvetejšim je imel mons. Cren slavnostni govor, v katerem je poveljeval slavljenčeve zasluge. Nato je govornik prečital poslanico, ki jo je sam sv. Oče naslovil jubilantu, in ki se glasi:

»Častitemu bratu Frančišku, nadškofu goriškemu in gradiškanskemu Pij XI.

Častiti brat, pozdrav in apostolski blagoslov! Z velikim veseljem smo slišali, da boš v kratkem slavil 25-letnico dneva, ko Ti je bila podeljena škofijska čast, in to nam daje lepo priložnost, da izrazimo svojo dobrohotnost namram Tebi. Znano nam je namreč, s kakšno pridnostjo si izvrševal med vsem tem časom posle dobrega pastirja ne samo s tem, da si pospeševal disciplino svoje duhovščine in poglavitve krščanskega življenja med svojim ljudstvom, temveč predvsem s tem, da si prej v

vsem tem dal dober zgled s svojimi čednostmi.

Radi tega je prav, da se tam pripravljajo, kakor nam poročajo, velika slovesnost, s katero Ti hoče Tvoja čreda podati dokaz svoje hvalečnosti. Tudi mi Ti čestitamo nad tem prijetnim doživljanjem in se pridružujemo voščilu Tvojih ter molimo predvsem, da bi Te ohranil Bog zdravega še mnogo let in da bi Ti mogel z vso upravičenostjo ponoviti besede apostola sv. Janeza: »Tiste, ki si mi jih zaupal, sem čuval.« Da bi spomin na ta svečan dogodek ostal toliko vzvišenejši in da bi se od njega okoristile tudi duše, Ti med tem dajemo pooblastilo, da na slovesni dan po sv. maši blagosloviš navzočne v našem imenu in jih opozoriš, da je z blagoslovom združen popolni odpustek, ki se doseže pod pogoji, ki jih določa Cerkev. Apostolski blagoslov, ki ga s polno ljubeznijo podeljujemo v Gospodu Tebi, častiti brat, Tvoji duhovščini in ljudstvu, ki Ti je bilo zaupano, naj Ti prinese nebeško naklonjenost in naj priča o naši dobrohotnosti.

Izdano v Rimu pri Sv. Petru, 21. marca 1931, v desetem letu našega papeževanja. — Pij XI.

Naval na stolnico je bil tako močan, da je množica med sv. mašo predrla policijski kordon in vdrla v cerkev. Po službi božji so se vse fašistične mladinske organizacije Balilla, Avanguarda, ki so prisostvovala slovesnosti v kroju, vojni prostovoljci in fašisti v črnih srajčah zbrali pred cerkvijo ter najprej burno pozdravili prefekta in tajnika Avenantija in nato, ko se je prikazal iz cerkve nadškof Sedej, z velikanskim vriščem intonirali fašistično himno »Giovinezza«. Vmes so se čuli klici »Živela zati-rana Dalmacija, Živel Split.« Nadškof je mirno

iz kože podeliti množicam blagoslov in se nato v spremstvu tržaškega škofa odpeljal v svoj dvorec.

Nad postopanjem Avenantijevih razgrajev, ki so strogo versko manifestacijo izrabili v svoje politične namene, se je zgrajalo vse mesto; tudi italijanski katoličani, ki spoštujejo svojega višjega pastirja radi ujegevega svetega življenja in njegove nepristranosti, odločno obsojajo izziivalni nastop Avenantijevih privrženecv. Tem ljudem ai nič več sveta. Dogodki v cerkvi sv. Ignacija med slovenskim misijonom in včerajšnje demonstracije, ki so bile prej v potankostih pripravljene, dokazujejo, da se ti ljudje ne ustavijo ne pred starostjo ne pred cerkvenim pragom. In da bo komedija popolna, si dajo poročati v svojem glasilu »Popolo di Trieste«, kako so fašisti spontano, priroču in svečano pozdravili glavarja goriške Cerkve in s tem ovrgli lažnivo okrožnico jugoslovanskih škofov o zatiranju verske svobode na Primorskem.

Verniki so z navdušenjem pozdravili poslanico sv. Očeta, s katero je vrhovni poglavar katoliške Cerkve izrazil popolno zaupanje nadškofu in njegovi duhovščini. To je pač nov dokaz, da stoji za goriškim metropolitom in slovensko duhovščino, ki jih fašizem preganja, vsa katoliška Cerkev.

Čeprav tukajšnji listi ne poročajo, kako so italijanska oblastva ustavila nadškofa Jegliča na meji, se je vendarle naglo razširila po deželi. Nadškof je namreč svoj prihod naznanil, ko mu je italijanski konzul v Ljubljani vidiral potni list, in v Gorici so ga takoj pogrešali. Vest o tem nenavadnem dogodku so pri-nesli v Gorico nemški potniki, ki so se vozili z vlaki.

Kakor v katakombah

„Lidove Listi“ o preganjanju Slovencev v Italiji

Praga, 25. marca. »Lidove listi« prinašajo obširen članek pod naslovom: »Muke slovenskih katolikov v Italiji spominjajo na čase katakomb.« V članku med drugim pišejo: »Znano je, da so jugoslovanski katoliki na poziv zagrebškega nadškofa dr. Bauerja molili na dan sv. Jožela za svoje slovanske brate v Italiji, ki jim fašizem brani razgovor z Bogom v njihovem materinskem jeziku. Zaradi tega koraka jugoslovanskih katolikov fašistični tisk napada nadškofa dr. Bauerja in se obrača na sveto stolico, ki je že večkrat dvignila svoj glas zoper preganjanje Slovanov v Italiji. Dalje članek

prinaša podrobne podatke o preganjanju Slovanov v Italiji in mukah, ki so jim izpostavljeni duhovniki, kateri se upajo z narodom govoriti v njihovem materinskem jeziku.« Nato pravi članek: »Krivica in nezakonitost, ki se vrše nasproti slovenskemu narodu v Italiji, odtujuje prebivalstvo od Boga in Cerkve in ga gonijo v brezbožstvo in komunizem. Nihče nima moči, da bi vstal proti temu.« — Na koncu naglašča članek potrebo po akciji vsega katoliškega sveta, da se katoliški Slovani v Italiji osvobodijo neprijateljev svete Cerkve.

Primorje - vojna smodnišnica

Izvajanja „Frankfurter Zeitung“ o po ožaju slovanske manjšine

Frankfurt, 26. marec. Pod naslovom »Oblike med Rimom in Beogradom« je priobčila »Frankfurter Zeitung« daljši dopis iz Rima, v katerem piše trdi, da so se odnosi med Italijo in Jugoslavijo po objavi okrožnice jugoslovanskih škofov glede javnih molitev za Jugoslavo v Italiji zaostriili. Fašistični tisk je z vso silo navalil na Vatikan, češ, da mora pozvati jugoslovanske škofo k redu in preprečiti molitve. Toda zadržanje Vatikana je povsem pasivno in napovedane molitve so se na jožečovo res opravile. Ako so imeli Jugoslavo s temi molitvami namen opozoriti svetovno javnost na miru nevarno ognjišče v Julijski Krajini, se jim je to posrečilo. Razmere na Primorskem ogrožajo evropski mir. Po ratifikaciji nettunskih konvencij so se odnosi med Jugoslavijo in Italijo zboljšali; k temu je pripomogla mnogo tudi časopisna cenzura v obeh državah. Toda fašistična raznarodovalna politika v Primorju, ki se izjaia po istih načelih kakor na Tirolskem, je ustvarila v Jugoslaviji Italiji sovražno razpoloženje. Ukretiteo Vladimirja Gortana in drugih štirih Slovanov je vprav porazno vplivalo o Jugoslaviji in ustre-

ljeni se danes v tej državi slavlja kot narodni mučenci. Kakor drugod, se je tudi v Julijski Krajini narodni boj prenesel v cerkev. Konkordat se v tem pogledu ni obnesel. Fašisti so se spustili v hud boj proti slovenski duhovščini, ki se je zaostriil posebno na Goriškem. Tako so n. pr. vdrli v cerkev sv. Ignacija v Gorici med slovenskim misijonom, prekinili električni tok in da niso duhovniki pomirjevalno vplivali na vernike, bi bilo lahko prišlo do nemirov. Ko so verniki prišli domov, so opazili, da imajo rdeče čelo. Fašisti so namreč nalili rdečila v blagoslovljeno vodo. — Vatikan ni prepovedal molitev na jožečovo, vendar ni sodeč po pisanju »Osservatore Romano« njegovo stališče dovolj načelno. Ta list je namreč, preden je bila objavljena okrožnica jugoslovanskih škofov, na zahtevo fašističnega tiska naj se v vseh cerkvah v Primorju uvede italijansčina, odgovoril, da tega ni mogoče storiti, dokler ne bo znalo ljudstvo italijanskega jezika. To stališče vatikanskega glasila se ne krije povsem z načelom, da ima vsaka narodna manjšina po narodnem pravu pravico, da ohrani svoj jezik.

Predavanje o Jugoslaviji v Bruslju

Bruselj, 26. marca. AA. Snoči je v dvorani Edmond imel profesor Charles Pergameni posebno konferenco o Jugoslaviji. Predavanje je aranziralo kr. belgijsko zemljepisno društvo in belgijsko-jugoslovanska zbornica. Ko je predsednik zemljepisnega društva pozdravil navzoče, zlasti zastopnike Jugoslavije, je podelil besedo prof. Pergameniju. Profesor je začel svoje predavanje z besedami, da se želi belgijsko občinstvo seznaniti z državo, ki je prijateljska Belgiji. Nato je orisal štiri pasove Jugoslavije: planinski, jadranski, moravsko-varbarski in južno-srbski. Profesor je poudaril, da je Jugoslavija po številu prebivalstva deseta država v Evropi. Omenil je, da je to poljedelska država, orisal na kratko zgodovino stoletnih bojev, ki so privedli junaški narod, ki je vreden spoštovanja, do zedinjenja, in poudaril prirodno bogastvo Jugoslavije in napredek njenih pokrajin. Govoril je o turistično-zgodovinskem značaju posameznih pokrajin ter spregledal svoje predavanje s prekrasnimi slikami Belgrada, Zagreba, Ljubljane, Sarajeva, Mostarja, Skoplja in Dubrovnika. Njegovi poslušalci so se divili lepotam Jadrana in

umetninam v starih srbskih samostanih in zadužbinah ter krasotam slovenskih gor.

Profesor je dalje v svojem predavanju poudaril čisti jugoslovanski značaj Dubrovnika in Dalmacije, mosta Srbije v srednjem veku. Na koncu je omenil, da bi morali obe državi vzajemno sodelovati in se je s toplimi besedami spomnil dela kralja Aleksandra, čigar slika je projiciral na platno. Dvorana se je stresla od navdušenih in burnih vzklikov. Mnogi izmed navzočih so v predavatelju spoznali junaka in svetovne vojne.

Nova žitna konferenca

Rim, 26. marca. AA. Davi je bila na svečan način otvorena mednarodna konferenca za žito. Konferenca bo proučila razna vprašanja, ki so v zvezi s poljedelsko krizo. Nadalje na dnevnem redu vprašanje agrarnih kreditov. Snoči so pripele francoska, romunska in jugoslovanska delegacija. Na postaji jih je srečel minister za poljedelstvo Acerbo.

Seja ministrskega sveta

Belgrad, 26. marca. AA. Danes je bila od 11 do 13 pod predsedništvom ministrskega sveta in ministra notranjih zadev generala Petra Živkoviča seja ministrskega sveta, na kateri so nadaljevali razpravo zakona o uradništvu.

Italija ne bo odpovedala trg. pogodbe

Belgrad, 26. marca. Z. Nekateri tuji listi so poročali, da bo Italija odpovedala trgovinsko pogodbo z Jugoslavijo. S pristojnega mesta se je zvedelo, da so te vesti netočne in da o kaki odpovedi ni ničesar znanega, in da so trgovinski odnosi korektni, medsebojne dobave blaga pa povoljne.

Kupimo domače blago

Zagreb, 26. marca. Z. Zagrebška zbornica TOI je s proglasom pozvala prebivalstvo, naj kupuje domače blago, in pozvala domačo industrijo, da vpliva na javnost in konsumente, trgovce in razstavljalce blaga, da preplavijo tržišča s svojim blagom, da naj meščanstvo opusti predsodke, da je domače blago slabše in dražje od tujega. Posebej se obrača na ženske, da poci kupujejo domače blago.

Predavanje dr. Steleta

Zagreb, 26. marca. Z. Jutri bo na ljudski univerzi v Zagrebu predaval Franc Stelet, konservator ljubljanskega muzeja, o slikarski umetnosti pri Slovincih.

Nov direktor „Vremena“

Belgrad, 26. marca. Z. Dosedanji direktor »Jugoslovanskega glasnika« Mihajlo Živančević bo s 1. aprilom prevzel direktorstvo »Vremena«. Dosedanji upravnik tiskarne »Jugoslovanskega glasnika« Sladeković prevzame pa tiskarno.

Ali je bil car Ferdinand kupljen

Berlin, 26. marca. AA. Generalni pooblaščenec bivšega belgijskega kralja Ferdinanda oemantira glasove, da bi bil kralj Ferdinand za to, da je stopil v vojno, dobil veliko denarno nagrado. Narobe, on se je prostovoljno odrekal vsoti deset milijonov mark in mesečnega prispevka 50 milijonov, ki se je nanj obvezala Nemčija z vojaško konvencijo. Med vojno je bila kraljeva imovina v takrat neprijateljskih državah zasežena in kralj je od nemške države po mirovnih pogodbah dobil samo neznatno odškodnino.

Dunajska vremenska napoved. V splošnem precej jasno. Ob vzhodnem robu Alp zaenkrat še oblačno in hladno. Podnevi nekoliko višja temperatura, vendar še hladno.

Austro-nemška zveza

II.

Debata o carinski zvezi, ki sta jo napovedali Avstrija in Nemčija, traja z nezmajljivo ostrijo dalje. Orkan ogorčenja se je dvignil osobito v Franciji in v Čehoslovakske. Toda če z očmi objektivnega opazovalca — akoravno smo mi neposredno zainteresirani — beremo časopisno literaturo, katero je izval velikonočni piruh iz Berlina in Dunaja, moramo resnici na ljubo priznati, da od vsa, kar se je napisalo za in proti pogodb, ne drži nič, razun protokola, ki ga je dne 8. oktobra 1922 Avstrija, ko je bila na robu propada, v Ženevi podpisala. Če se mednarodnim pravnikom ne posreči, najti med besedilom tega protokola in med poskusom carinske zveze, oziroma če evropske velesile ne bodo imele poguma, da bi razlage juristov usmerile proti gotovemu cilju, bo vihar šel mimo, se bo burja podela in od sedanjega vpitja ne bo ostalo več kakor pa spomin na onemoglost Evrope, ki ni znala preprečiti poskus pangermanizma, da si osvoji srednjo Evropo. Ženevski protokol se glasi:

»Vlada avstrijske republike se zaveže na podlagi St. germainse mirovne pogodbe čl. 88, da ne bo nikdar opustila svoje državne neodvisnosti. Zato se ne bo spuščala v nikakršna gospodarska pogajanja niti ne bo sprejela kakšnega gospodarskega ali finančnega sporazuma, ki bi posredno ali neposredno spravljal v nevarnost to neodvisnost. Avstrija obdrži pravico v okviru St. germainse pogodbe sklepati trgovinske in carinske pogodbe glede vseh vprašanj, ki se tičejo njenega gospodarstva, vendar pa je samoobsebi razumljivo, da ne bo nikdar ogrožala svoje državne neodvisnosti s tem, da bi dovolila kakšni drugi državi posebne ugodnosti, veljavne izključno le za njo in ki bi ogrožale njeno neodvisnost.«

Tako se glasi ženevski protokol, katerega je Avstrija podpisala, kot protiuslugo pa sprejela iz rok Društva narodov 25 milijonov dolarjev denarja, s katerim se je rešila neizbežna katastrofa. Od razlage tega besedila je odvisna bodočnost avstro-nemške carinske zveze, vse drugo je golo besedičenje in brezsmerno tovanje v kraljestvu političnih iluzij.

Po zadnjih vesteh se bosta Avstrija in Nemčija branili sprejeti posredovanje Društva narodov. Če je to res in če ostala Evropa ne bo znala uveljaviti napram tema dvema državama avtoriteto Društva narodov, potem smemo računati z avstro-nemško zvezo kot z dejstvom, kateremu se bo treba prilagoditi.

Iz vsega pa bo treba potegniti koristen nauk in napraviti trdne sklepe za bodočnost. Kateri je to nauk? Po našem mnenju ne zadene Nemce nikakršna krivda. Nemška diplomacija je napravila sijajno potezo za stvar, ki se bistveno tiče bodočnosti nemstva v Evropi in v svetu. Kakor nam je tudi težko, se vendar ne moremo ubraniti vtisa, da je vsenemški manever pospešila v gotovi meri nejasnost francoske zunanje politike. Aristide Briand, katerega bo zgodovina poznala kot enega največjih državnikov in idealistov, je zavljal Evropo v očaračo mesečino, v kateri so melanholično odmevali slavospevi na bratstvo bodočih Panevrope. Brianda so svari doma še bolj kot pa v inozemstvu, a brez uspeha. Napoleon III. je bil tudi sanjač in se je zavezoval v lepoto zaokroženih nacionalnih držav. Sledeč njegovemu klicu je Cavour združil Italijo ter prepodil njegove vojske iz Rima, kamor so šli čuvalci papeža. Poslušen Napoleonovemu načelom je Bismarck združil Nemčijo, ki se je l. 1870. prišla zahvaljevat z armadami maršala Moltkeja. Misleč, da je apostol nacionalizma, si je sam ustvaril ob mejah svoje države dva močnega nasprotnika. Tako tudi Briand. Med tem, ko on opeva svojo Pan-evropo, vstajajo okrog njega nove grozeče državne skupine, ki vsaka v imenu iste Panevrope hoče po svoje motiti mir. Nemci so ta položaj izrabili in ob luninem koncertu sentimentalnih Panevropejcev skovali masivni blok pangermanizma v duhu predvojnih želja.

Francoski zunanji politiki pa moramo prijateljsko opozoriti tudi stališče, ki ga je zavzela v vprašanju naše agrarne krize. Na sinajski konferenci smo brez prikrivanja povedali kaj nas boli in izrazili željo po carinski zvezi z Romunijo. Ta načrt se je radi francoskega nasprotstva ponesrečil. Tekom zadnjih štirih mesecev so se nam ponujala druga zdravila, ki so se izkazala brezuspešna. Mesto, da se je izgubljali čas s panevropskimi konferencami, z žitnimi konferencami, z načrti o agrarnih kreditih, bi bilo za nas in za druge boljše, da smo ustvarili močan gospodarski blok, kateremu se bi ne bilo treba bati nemškega kolosa, ki sedaj našalost nima nikake ovire več pred seboj na pohodu proti vzhodu. Enaka krivda zadene tudi naše prijatelje Čehoslovake. Pred enim mesecem bi nam bili ta očitek zamerili, toda danes, ko ga je z istimi besedami ponovil sam šef. trgovinski minister dr. Matoušek, ga lahko izrečemo. Ko smo mi in Romunija sredi svoje bede naravnost prosili svojo zaveznico, naj nam na ljubo vstopi v gospodarsko Malo antanto, je bil odgovor odločno zanikalen. Vseled nasprotjev Prage, ki je januarja 1931 izsilila od našega zun. ministra, da ne bo v gospodarskem pogledu nič ukrenil brez dovoljenja CSR, je ideja agrarne carinske zveze ostala mrtvorojeno dete. Sedaj, ko je germanizem zagrozil, da oblije CSR okrog in okrog, sedaj, ko je mnogo dragocenejša izgubljenega, se je izkazalo, da je Jugoslavija pravilno računala. Upajmo, da bo to najnovejšo trpko izkustvo strnilo države Male antante in posebno našo prijateljico CSR preprečilo, da ima naša zunanja politika dve nalogi, ki sta ena in druga zelo nujni:

1. Ustvariti se mora — vključivši tudi CSR — regionalna, gospodarska zveza, med poljedelskimi državami. Njena funkcija bo, da paralizira premoč germanske skupine.

2. Prišel je čas, da se po običajnih diplomatskih potih pove, da se bo moral »Anschluss« plačati s popravno naše meje na severu, ki je bila namenjena za neodvisno Avstrijo in ne za veliko Nemčijo.

Naše ljudstvo ne bi nikoli razumelo, zakaj

„Atentat na Evropo“

Austrija-Nemčija odklanjata posredovanje Društva narodov — Čehoslovaška napoveduje resne korake

Praga, 26. marca. kk. V znanjem odboru poslanske zbornice je imel zunanji minister dr. Beneš ekspozice o položaju, ki je nastal radi nameravane carinske unije med Nemčijo in Avstrijo. Izvajal je: »Gotovi smo si svoje stvari in pripravljeni na razne eventualnosti. S političnega in gospodarskega stališča bi nas mogla konstrukcija načrta zadovoljiti le tedaj, če bi bila izvedena v splošnem evropskem okvirju, tako da bi odgovarjala interesom vseh držav. Omejena konstrukcija, kakor je ta, pa ne odgovarja niti gospodarsko niti politično našim interesom in bi pri tem vitalno prizadela drugo državo. Utegnila bi težko zažeti tudi interese drugih držav in prinesla v Srednjo Evropo novo težkočo, nevarno za mir. S tem se je indirektno načelo vprašanje Anschlusa, glede katerega je naše stališče znano. Zato tega načrta ne moremo sprejeti. Smatram, da se je na razgovoru Brianda s Hendersonom o pravici sklenilo, da se ima vsa stvar predložiti Društvu narodov, ki naj jo preštudira. Sodim, da se bo v Ženevi presodila pravično in politično pametno. Gre za veliko stvar, za pokoj in mir v Evropi. Mi bomo radi sprejeli ženevsko odločitev, ki bo gotovo odgovarjala interesom Evrope, ne samo interesom ene stranke. To hočem le ugotoviti, da so bile vlade male antante od vsega početka enega mnenja in da smo postopali tudi v sporazumu s francosko vlado. V tej izjavi pa bi rad naglasil, da naša vlada odkrito obžaluje, da se je v tej stvari, ki se tiče vitalnih interesov naše države in cele vrste drugih držav, izbralo postopanje, katero ne odgovarja duhu, ki se je uveljavil v obdobju evropskih držav Društva narodov. Vsekakor pa bi rad ugotovil, da so bili razgovori, ki sem jih imel z zastopniki nemške in avstrijske vlade, vodeni v prijateljskem tonu in duhu.«

Angleška demarša

Berlin, 26. marca. AA. Wolffov ured poroča: V zvezi s sklenitvijo avstrijsko-nemške pogodbe je tukajšnji britski poslanik obiskal državnega kancerja Brüninga ter mu po nalogu svoje vlade in želji britskega ministra za zunanje zadeve Hendersona sporočil, naj to vprašanje v splošnem interesu in z ozirom na ženevski protokol z dne 4. oktobra 1922 prouči vse zainteresirane države skupno in naj radi tega Nemčija in Avstrija ne zaključita končnoveljavnega sporazuma pred zasедanjem Društva narodov. Brüning je odgovoril, da se avstrijsko-nemški sporazum giblje samo v okvirju ženevskega protokola in da po mišljenju avstrijske in nemške vlade Svet Društva narodov nima razlogov razpravljati o tem vprašanju.

Austrija: „Ali se naj ponižamo?“

Dunaj, 26. marca. kk. V soglasnosti nemškega in avstrijskega odgovora na angleški korak se izraža odločnost, da obeh držav ne bo mogoče odvrniti od nameravane gospodarske zveze. Posebno velja to, ker sta obe državi odklonili, da bi se njun načrt razmatral s političnega vidika. Vsi listi odobravajo tak postopek. »Neue Fr. Presse« vpraša, ali naj se Avstrija res tako poniža, da bi pomenila manj kakor Luksemburg, ki je sklenil carinsko unijo z Belgijo, ne da bi kdo opazil, da je zgubil svojo suverenost ali zmanjšal svojo neodvisnost. »Reichspost« naglašja, da se je Henderson kljub manifestaciji avstrijske socialne demokracije in sklicevanju na drugo internacionalo, sporazumel s Briandom in se boji zgube časa.

Nastopno predavanje

Univ. docenta dr. Ivana Tomšiča

Včeraj popoldne je imel v zbornici univerze novoimenovani docent juridične fakultete g. dr. Ivan Tomšič svoje nastopno predavanje. Kot je že postalo tradicionalno za nastop vsakega docenta, tako se je tudi ta prireditelj izvršila na slovesen način. Med številnimi gosti, ki so skupno s prof. sorskim zborom juridične fakultete, s profesorji ostalih fakultet in številno akademsko mladino napolnili zbornico, smo opazili: zastopnika prevz. knezoškofa g. gen. vikarja dr. Nadraha in g. prof. dr. Ratajca, zastopnika kn. šk. zavoda v St. Vidu. Novega docenta, ki je trenutno najmlajši docent na juridični fakulteti, je predstavil in pozdravil dekan juridične fakultete g. dr. Janko Polec. V toplih besedah je orisal delo in težnje mladega docenta, ki se je po gimnazijah in studijah, ki jih je sklenil v kn. šk. zavodu v St. Vidu, in po došenem doktoratu v Ljubljani, znanstveno izpopolnjeval na univerzah in drugih znanstvenih ustanovah na Dunaju in v Parizu. Dekan je v imenu proforskega zbora docentu želel nallerih uspehov v akademski karieri in mu podelil besedo.

Docent dr. Tomšič se je najprej zahvalil profesorjskemu zboru juridične fakultete za izkazano čast in se je s hvaležnostjo spomnil rajnega dr. Ivana Zolgerja, svojega prvega profesorja za mednarodno pravo. V uvodnem predavanju, ki je imelo naslov: Najnovejša stremjenja v mednarodnem pravu, je izvajal sledeče misli:

Madrid, 26. marca. kk. Ponoči je na raznih krajih notranjega mesta prišlo do sporadov demonstrantov s policijo, katere je morala nastopiti s sabljami in gumijevkami. Na drugih krajih je morala policija tudi streljati. Skupno je bilo ranjenih več kot 20 oseb. Prvič je porabljal policija tudi solzni plin, s katerim pa ni imeli mnogo uspeha. Deloma so celo stražniki radi tega bolj trpeli kakor demonstranti. Rektor je zaprl vseučilišče. Študenti pa so začeli stavkati in zahtevali, da se policijski direktor odstavi. Pri bojih okoli vseučiliškega poslopja je bilo okoli 30 ranjenih. Tudi v Seville in Salamanci so bili študentovski nemiri.

spriči nemške ofenzive najbolj interesirane države platonično ugovarjajo, ko pa imajo vsa sredstva v rokah, da nesrečo lahko preprečijo.

Atentat na Evropo

Pariz, 26. marca. kk. Pritožba, ki jo mislijo vložiti Briand in Henderson skupno z Italijo in malo antanto meseca maja pri Svetu Društva narodov, se bo izvršila na podlagi čl. 15 pakta Društva narodov, ki govori o nesporazumih v interpretaciji določb tega pakta. »Echo de Paris« javlja, da se Briandu ni posrečilo, pripraviti Hendersona do tega, da bi se Svet Društva narodov takoj sklical na podlagi čl. 11, ki govori o grozeči vojni nevarnosti. Države male antante nameravajo sklicati takoj protištni sešatek »Petit Parliem« izjavlja, da je Francija odločena, postopati proti juridično nevtrdni ter diplomatično neverjetno nemoralni nekorektnosti avstrijsko-nemške iniciative. Obe državi riskirata svojo popolno politično in finančno izolacijo, če vztrajata pri svoji nameri. »Matine« napoveduje, da bo Francija neodvisno od akcije Društva narodov formalno protestirala proti kršitvi klavzule o največjih ugodnostih v nemško-francoski trgovinski pogodbi, ki v nasprotju z večino drugih pogodb nima nobene izjeme za primer carinske unije. V »Ere Nouvelle« izjavlja Herriot, da je nemško-avstrijski načrt direkten napad ne samo na evropsko unijo, temveč na mir sploh. Trditev, da je ta pogodba prvo praktično uresničenje regionalnih pogodb, je samo verbalna previdnost, ki ne more nikogar zmotiti. V resnici gre za carinsko unijo najstarejšega modela, ki je določena za to, da pripravi politično združitev. Obe državi je treba postaviti pred alternativno, ali hoče pokleno sodelovati pri ženevski mirovni politiki, ali pa pod pliščem navideznega pristanka ustvariti v srednji Evropi političen ofenziven blok. »Republique« imenuje to pogodbo atentat na Evropo in mir ter veliko neumnost obeh vlad. Zlostna ironija je, videti, da prebivalstvo v obeh državah zato še slavi svoji vladi.

Nesramno izzivanje dr. Schobra

Dr. Schober zahteva Maribor in južno Stajersko

Dresden, 26. marca. Avstrijski podkancler in zunanji minister dr. Schober je sicer imel v Humboldtovem klubu v Dresdenu govor o avstrijski politiki v preteklem letu. Dr. Schober je poudaril, da se je v svetu zopet povrnilo zaupanje v Avstrijo. V Hangu se je Avstriji posrečilo, oprostiti se reparacijskih obveznosti vojnega časa. Tedaj so od njega zahtevali, da se Avstrija odreče priključitvi Nemčiji, kar je on odklonil in zagrozil z odstopom. Zato se je ta zahteva opustila, zahteval pa se je razpust Heimwehra, kar je on odklonil, ker ne bi bil inozemski zastopnik v Avstriji. Nazadnje se je tudi od te zahteve odstopilo, a z uspehom je odklonil tudi vse finančne zahteve držav naslednic.

Nato je dr. Schober omenjal sporazum z Italijo in svoj obisk v Rimu in Berlinu. Italija je pokazala mnogo naklonjenosti Avstriji, njegov berlinski obisk je bil uvod v berlinski sporazum, ki se je te dni objavil. Nato je bil pozvan v Pariz in London. V Parizu so ga vprašali, kaj je z zgraditvijo strateške ceste med Stajersko in Korško, ki bi predstavljal ugodno pot v Italijo. Dr. Scho-

Poslaniki bodo padali

Pariz, 26. marca. kk. Po gotovih parlamentarnih govorih se zdi, da bo nemško-avstrijski carinski dogovor imel kot posledico važne politične spremembe na francoskih poslanških mestih. Zunanje-politična komisija v poslanski zbornici je včeraj z ogorčenjem ugotovila, da nobeden francoskih diplomatov ni ničesar vedel o tej pogodbi. Niti poslanski v Berlinu, na Dunaju, niti v Pragi, Budimpešti, Rimu ali pri Vatikani niso poslali nobene vesti o tem. Kot prva vest je prišla v Pariz šele v petek zvečer brzjavka čehoslovaškega zunanjega ministra. Do trenutka, ko je nemški poslanik von Höchst v nedeljo dopoldne izvršil svojo uradno demaršo na Quai d'Orsay, ni moglo francosko zunanje ministrstvo od nobenega svojih poslanikov dobiti niti najmanjšega potrdila. Zato se smatra, da bosta najbrže o splošnem predvsem francoski poslanik na Dunaju Clausel in poslanik v Berlinu de Marguerie.

Dobri nasveti Anglije

London, 26. marca. kk. Vsi listi odobravajo Hendersonov predlog, da se nemško-avstrijska carinska pogodba predloži Svetu Društva narodov, in vidijo v tem poskus za pomirjenje razburjenih duhov. »Daily Herald« neugodno govori o odklonilnem postopanju dr. Brüninga proti Hendersonu in naglašja, da Neuncija nima prav nič odločati, o čem bo Svet Društva narodov razpravljati ali ne. Po čl. 11 sme vsak član Sveta predložiti Svetu Društva narodov zadevo, ki grozi motiti današnje odnose narodov, in razen tega sme Društvo narodov samo od sebe preiskati stvar, ki bi se tikala enega ali drugega njegovih protokolov. Svetuje se nemškemu državnemu kanclerju, da v prijaznem duhu sprejme prijazni Hendersonov predlog.

ber pravi, da je na to odgovoril, da je ta navadna avtomobilska cesta, da pa se rad odreče njeni zgradbi, ako se Avstriji vrne južna Stajerska s Mariborom.

Ljubljana, 26. marca. Kakor čistična je bila napoved carinske zveze med Nemčijo in Avstrijo tako nezasišeno in po vseh običajih mednarodne dostojnosti nedopustljiva je bila izjava avstrijskega zunanjega ministra dr. Schoberja v Dresdenu, v kateri je zahteval Maribor in južno Stajersko. Takih izjav smo bili doslej vajeni le od vročokrvnejših državnikov iz juga in od vsenemških propagandistov v Prusiji, med tem ko smo pričakovali, da bo Avstrija, katero je rešila katastrofe Evrope, kateri je Evropa odvzela vse breme reparacij, znala svojo hvaležnost pokazati na lepši način, kakor pa da po receptu Treviranusa zahteva cele pokrajine od svoje sosedje Jugoslavije. Dokler nimamo točnih obvestil o tem nečutenem dogodku v Dresdenu, se bomo vzdržali vsakih nadaljnjih komentarjev, toda če bi se izkazali za resnične, bi morali Slovenci dokazati, kako oni gledajo na soverne meje.

Italija in sovjeti

Rim, 26. marca. AA. Zastopnik sovjetske trgovine v Italiji je objavil komunikacijo, ki v njem ugotavlja, da so podatki listov o italijansko-ruski trgovini netočni. Zastopništvo sovjetske trgovine je lani naročilo pri italijanskih tiskarjih za 220 milijonov blaga. Zadevne statistike pa navajajo, da je značilni izvoz v Rusijo iz Italije samo 102 milijona lir.

Angl. liberalci bodo podpirali vlado

London, 26. marca. AA. Lloyd George je govoril danes liberalnim kandidatom o stališču liberalne stranke do vlade. Priporočal jim je, naj nadaljujejo politiko sodelovanja in varujejo neodvisnost liberalne stranke, ki je temelj vsake akcije. Pri tem ne gre za podreditve liberalne stranke, temveč za sodelovanje z vlado, da se izvedejo odredbe, ki so v interesu obeh strank. Lloyd George je končno dejal, da liberalci ne zahtevajo od delavske stranke, naj se odreče svojim načelom in da velja isto tudi za liberalno stranko.

London, 26. marca. AA. V govoru pred liberalnimi kandidati je Lloyd George izjavil, da pravičnega vprašanje o splošnem podpiranju vlade parlamentarnemu zastopstvu liberalne stranke. O tem vprašanju bo to zastopstvo sklepalo v teku tega ali prihodnjega tedna. Prihodnje sredo bo parlament po vsej priliki razpravljati o predložitvi konservativne stranke o cenzuri. K temu vprašanju bo govoril sam predsednik vlade Macdonald, nato pa bo o podpiranju vlade odločilo liberalno parlamentarno zastopstvo, ker bo še istega dne zvečer glasovanje. Macdonald je baje izjavil, da bo vlada, ako ostane v tem vprašanju v manjšini, po vsej priliki podala ostavko ali pa bo priporočila nove obče volitve.

Anglikanski primas roma v Sveto deželo

Neapelj, 26. marca. AA. Na jahti »Korzar« je semkaj prispel ameriški milijarder Pierpont Morgan s svojima gostoma nadškofom iz Canterburyja in gđc. Bustonovo. Iz Neaplja se je odpeljal v Rim.

Drobne vesti

Belgrad, 26. marca. S 1. aprilom prične izhajati v Skopju list »Jugoslovanski glasnik«.

Belgrad, 26. marca. Z. V sredo se bodo pričela pogajanja za sklenitev trgovinske pogodbe s Turčijo.

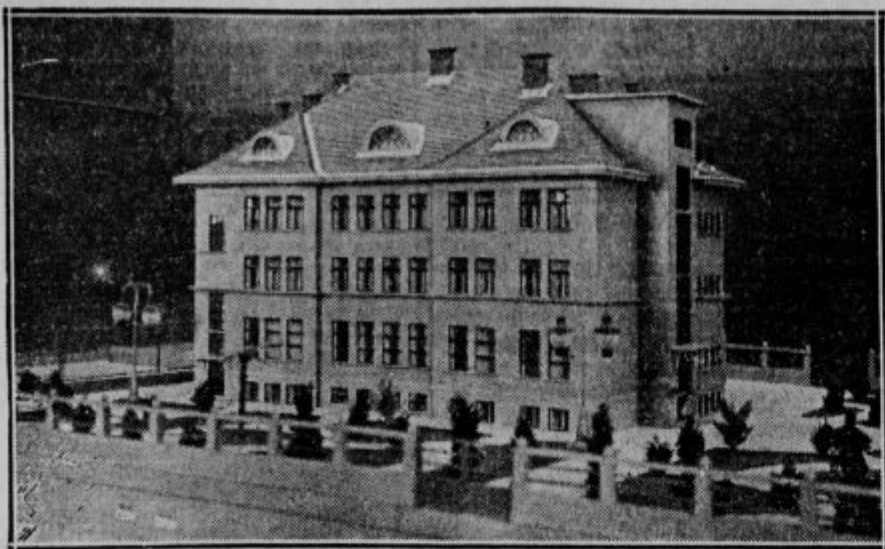
Dunaj, 26. marca. AA. Korbiro poroča: Finančni minister dr. Juch je dal včeraj novinarjem važna obvestila o velikem notranjem 7% posojilu za zidanje stanovanjskih hiš v letu 1931. Dejal je, da je to največje notranje posojilo v Avstriji, sklenjeno po končani vojni. Posojilo znaša 150 milijonov šilingov ali 1,2 milijarde Din.

Iz železniške službe

Belgrad, 26. marca. AA. 12. maja bo ofertalna licitacija za največ železniške restavracije na postaji Vrhovine-Pitviča jezera. Podjeto se izvejo pri železniški direkciji v Zagrebu od 10 do 12 v sobi 53 vsak delovni dan.

Za zdravje naše mladine

Novo zdravstvene ustanove v Ljubljani: novo šolsko polikliniko bodo letos gradili - Nov higijenski zavod - Gozdne šole - Dijaška okrevališča

Ničrt nove šolske poliklinike

Ljubljana, 26. marca.

Ljubljana sicer med jugoslovanskimi mesti v zdravstvenem oziru ni na zadnjem mestu, vendar pa imamo v zdravstvenem pogledu, zlasti na šolskem polju še mnogo nujnih zdravstvenih peneh zadev.

V ospredju zanimanja je nova šolska poliklinika, ki se ima zgraditi v Ljubljani. Sedanja šolska poliklinika je že zdavnaj premajhna. Saj polhaja v razne ljubljanske šole več ko 12.000 otrok in dijakov.

Po pravilniku o šolskih poliklinikah je dolžna mestna občina osnovati tak zavod ter preskrbeti tudi zemljišče za potrebno zgradbo. V Ljubljani to vprašanje že več let rešujejo. Pogajali so se že za stavbišče. Za predlanskim je bil v javni občinski seji sklenjen nakup potrebne zemljišča, kjer naj bi stala bodoča nova šolska poliklinika. Zakaj potem do izvedbe tega sklepa ni prišlo, nam ni znano.

Vprašanje zemljišča je bistveno, vse drugo je že pripravljeno. Higijenski zavod je dal izdelati načrte, ki čakajo pripravi, na tudi vsi krediti so že zagotovljeni. Nova šolska poliklinika bi stala 1.800.000 Din, toliko znaša proračun, ki ga je skupno z načrtom napravil ing. Guzelj od Higijenskega zavoda. En milijon bo k zgradbi prispevala država, toliko vsota je že v letošnjem državnem proračunu. 200.000 Din bo dala banovina ter je tudi ta vsota že zagotovljena v letošnjem proračunu, ki je že odobren. Nadalnjih 400.000 dinarjev bo k zgradbi prispeval poseben fond za zaščito otrok, ki se zbira, kakor znano, iz prispevkov dijakov, ki vstopajo v srednje šole. Zagotovljenih je tedaj 1.600.000 Din ter manjka le še samo 200.000 Din, kateri bi odpadli na mestno občino.

Najprimernejši prostor za to zgradbo bi bil svet ob Vojvode Mišiča ulici, ki je last Lichtenurnovega zavoda. To zemljišče je na lepem kraju, blizu Golovca, blizu Gradu, mirno, pa dovolj blizu bolnišnice. Za to zemljišče so se zedinili in izrekli vsi faktorji, tudi mestni fizikat. Zemljišče je v tak namen tudi naprodaj.

Zgradba bodoče šolske poliklinike naj bi torej stala ob Vojvode Mišiča cesti, kjer namestajo pozneje graditi tudi nov Higijenski zavod. Med obema zgradbama bo tekla bodoča cesta, ki seka iz Streliške ulice Pustove parcele in cesto Vojvode Mišiča, izliva pa se na Poljansko cesto.

Zemljišče je zdaj edina ovira, da se z zidavo nove šolske poliklinike še ne prične. Letos bo to vprašanje brez dvoma rešeno ter bo zgradba do zime ali vsaj spomladi lahko porabna za namene, ki so ji določeni.

Šolska poliklinika bo imela dve nadstropji in podzemlje. Spodaj bodo šolska kopališča, okrog 20 prh in 3 kadi. Dalje bo spodaj šolska kuhinja za učence, ki opoldne nimajo tople hrane.

V priličju bodo vsi ambulatoriji, predvsem pa velika čakalnica. Tu bodo posebni ambulatoriji za sistematične preglede, za tekoča obolenja, za tuberkulozo, posebni ambulatorij za očesne in ušesne bolezni, dalje zobni ambulatorij ter naposled antropološki ambulatorij (za ugotavljanje dednosti, za sestavljanje rodovnikov, za antropološka merjenja, biometrijo itd.), vse to samo za šolsko mladino vseh starosti in za vse ljubljanske šole. Dalje bo v pritličju zgradbe röntgen in bolniška soba za operacije.

V prvem nadstropju bo obsežna ortopedska dvorana za lepodržno telovadbo. Takšna telovadba je mladini potrebna zlasti za okrepitev hrbtenice ter drugih kosti. Svoj čas so lepodržno telovadbo na sedanji polikliniki v Ljubljani že gojili.

Dalje bo v novi zgradbi hospice za dijake, kjer bodo dobili prostora za par dni, dokler ne dobe v mestu stanovanj. V ta namen bodo pripravljene kake tri sobe. Razen tega bodo v prvem nadstropju še pisarne ter zavodova lekarna.

Drugo nadstropje bo porabljeno za zavodno osebje, ki bo naraslo na kakšnih 15 do 20 oseb, to je 6 bolniških sester, 4 zdravniki ter potrebno pomožno osebje.

Na dvorišču bo dvojce prostornih tenis igrišč, da se s tem da mladini prilika za gibanje. Razen tega bo okrog zgradbe dovolj prostora za druge igre, bo dovolj solnca, pa tudi lep vrt.

Za takšno novo zgradbo šolske poliklinike je dal idejo inspektor dr. Štampar, ki se skupno z ravnateljem Higijenskega zavoda v Ljubljani, dr. Pirce, že več let trudi za uresničenje te lepe ideje. Tudi mestni fizikat se prizadeva za zgradbo. Zdej je samo še na mestni občini, da pospeši in dokonča pogajanja za zemljišče, potem se izda gradbeno dovoljenje za zidavo — v enem mesecu bi tako z zgradbo lahko že pričeli. Upajmo, da se bo to tudi zgodilo!

Brž ko bo ta zgradba pod streho, se bo začela nova akcija za zgradbo novega Higijenskega doma. Tak zavod je obljubil Ljubljani že dr. Štampar. V časopisih smo brali, da bodo dobili iz tekočega proračuna Higijenski zavodi v Splitu, Sarajevu, Banjaluki, Cetinju,

po 2 do 2 in pol milijona dinarjev, čas je torej in pravično bo, če pride potem tudi Ljubljana na vrsto. Kakor znano, se je v zadnjem času zgradil že v Belgradu nov Higijenski zavod, dalje nova Infekcijska bolnišnica, v Zagrebu pa lepa šola za narodno zdravje. Za vse te zgradbe so se uporabili krediti Rockefellerjeve fundacije, okrog 22 milijonov Din. Tudi za zgradbo Higijenskega zavoda v Ljubljani tedaj opravičeno pričakujemo, da jo bo znatno podprl ta Rockefellerjev fond, ki še ni izčrpan.

Rabski Slovenci

Prav malo nam je znanega o Slovencih, ki so po trianonskem miru ostali na Madžarskem. V devetih vaseh blizu Monostra (Szentgottharda) ob Rabi jih živi do 6000. To je najbolj starinski del prekmurskih Slovencev glede jezika, šeg, vraž itd.

Sedaj smo dobili prvo razpravo, ki se bavi s tem ozemljem. V Etnologu IV, 2 je objavil dr. Avgust Pavel razpravo »Odpriča ognjišča v kuhinjah rabskih Slovencev«. Dr. Pavel je prekmurski rojak, sedaj gimn. prof. v Szombathelyu. Že dobrih 25 let proučuje prekmursko narečje, toda prilike so ga ovirale, da svojih raziskavanj

Dalje bi bila za spopolnitev dela šolske poliklinike potrebna stalna gozdna šola na Golovcu ali na Rožniku, po vzoru takšnih gozdnih šol po drugih državah. Tudi za takšno šolo se že delj časa močno prizadeva mestni fizikat.

V razgovoru z našim poročevalcem nam je izjavil dr. Pirce, ravnatelj Higijenskega zavoda, ki nam je vse te podatke ljubezno dal na razpolago, naj bi nastalo tam za Gradom okrog bodoče nove šolske poliklinike pravo šolsko zdravstveno središče v Ljubljani.

Za bodoča leta bo potrebno poskrbeti za nekaj stalnih okrevališč za šolske otroke, ne predaleč od Ljubljane, sicer nimamo kam s slabotnimi dijaki. Dve taki okrevališči Higijenski zavod že ima, in sicer v Medvodah in na Rakitni. To pa je mnogo premalo, ker bi bilo potrebno vsaj za 500 dijakov na leto po en mesec zdravljenja na deželi, na solncu, na zraku, v vodi.

Zanimivo je, da je glede tega sprožen predlog, naj bi se za okrevališče porabilo mestno kopališče v Mednem. Tam bi bilo prostora za več stotin otrok, ki bi imeli na razpolago v bližini Savo, za sprehode Smarno goro.

Če bi potem imeli še dovolj prostora sanatorij, ki bi hkrati ne bil predrag, katerega bi mogli rabiti samo za ljubljansko šolsko mladino, potem bi imeli vse, ker bi bila to res idealno organizirana šolska zdravstvena služba v Ljubljani — tako je končal svoj razgovor g. ravnatelj dr. Pirce.

In če pomislimo, — je poudaril gospod doktor mimogrede, — da bi za vse te naprave rabili pravzaprav le en sam milijon dinarjev, da bi gozdne šole na primer lahko gradili postopoma iz lesa, ki ga je dovolj, poceni, lepo, okusno in praktično, po določenem sistemu seveda, — potem pravzaprav od končnega cilja in smotra nismo tako daleč.

Drug drugega razmesarila do smrti

Prokletstvo alkohola

Slovenska Bistrica, 26. marca.

Ze snoči se je tukaj raznesla vest o strašni žaloigri, do katere je prišlo v Pečkah pri Slovenski Bistrici. Posestnik Jakob Mlakar se je vrnil precej vinjen domov, kar ni bil pri njem redek slučaj. V takih slučajih je postajal navadno nasilen in se je to tudi topot zgodilo.

V temno noč so odmevali iz Mlakarjeve hiše obupni klici družinskih članov na pomoč, ki so se čuli daleč na okrog. Te klice je slišal tudi Mlakarjev sosed, posestnik Drozg, ki je takoj odhitel k

ni mogel objaviti, kakor je želel. — V imenovan razpravi ne popisuje le ognjišč, marveč se dotakne prav vseh strani življenja Slovencev ob Rabi. V začetku kaže slovenski izvor imen madžarjenih vasi v sosesčini. Pri opisu kuhinj in ognjišč ne preze ničesar, prilepi fonetične zapiske nazivov vseh predmetov, podaja sliko slov. stanovanj, beleži mimogrede socialne prilike in opozarja na razpoloženje ljudstva ter na potrebo zbiranja folklorja. V opombi priobčuje odstavek iz članka prekm. pisatelja Košiča o stanovanjih Slovencev med Muro in Rabo pred sto leti. Dodan je še francoski rezumé.

Mlakarju. Prišel je vinjenega ter razgrajajočega Mlakarja miriti. Ker pa se je slednji tako razdražil in razvnel, je odgovoril sosedu z udarci. Položaj je postajal vedno resnejši.

Začela sta se med seboj obdelavati s pestmi, nato pa z noži. Pogled na oba moža, ki sta se obdelovala in mesarila z noži, je bil naravnost grozopoln. Tako dolgo sta se mesarila, dokler nista radi izkrcavitve in smrtonosnih poškodb oba izdihnila.

Dogodek je povzročil v vsej okolici težko vznemirjenje in razburjenje prebivalstva, ki kaj takega že dolgo ne pomni.

Kmetija - žrtev plamenov

Višnja gora, 26. marca.

Plat zvona pri Fari je na praznik po kosilu turobno klical vs okolič: »Na pomoč — gori!« S Spodnjega Brezovega — vasica leži precej na griču — se je vil v oblake ogromen plamen zibelj, ki je v hipu objel v svoje plamene Novakovo gospodarsko poslopje; pod, dvorana in pa vsi sli so popolnoma pogoreli do tal. Pogorelo je tudi vse poljsko in gospodarsko orodje, slamoreznica, čistilnik, črpalka za gnojico, ... in je sedaj ponesrečenec, ko čaka vae poljsko delo, brez vsega.

K sreči je bilo ozračje mirno, da se ni ogenj razširil še na sosedna poslopja. Požrtvovalnosti domačinov se je posrečilo, da so ogenj omejili;

Kaznovana lesna špekulacija

Novo mesto, 24. marca.

Pretekli petek se je vršila pred senatom trojice tuk, okrožnega sodišča kazenska razprava zoper 45 letnega Horvata Viljema, lesnega trgovca iz Sv. Križa pri Kostanjevici.

Horvat je bil že večkrat kaznovan, ker je oškodoval svoje upnike in je po poročilu raznih oblasti na slabem glasu. Obdolžen je bil po obtožnici, da je oškodoval od srede julija 1928 dalje v Kostanjevici svoje upnike iz ma'omarnosti s tem, da ni predlagal, da se otvori nad njegovo imovino konkurz, čeprav je vedel, da je neplačevit. V mesecu juniju, juliju in avgustu 1928 je v Brodu in Brežicah dovedel Kožarja Antona na lažnjiv način do tega, da je prevzel 1. septembra 1928 na svojo škodo menično poročstvo za obstoječe in bodoče dolgove okroglo 60.000 Din in utrpel škode za okoli 76.000 Din. Ponaredil je v prvi polovici 1928 privatne listine s tem, da je podpisal, ali poskrbel od neznane osebe podpis Kožarja Antona kot avalisti za menice z nominalom 14.000 Din, 1000 Din, 35.000 Din in 10.000 Din in spravil imetnice menice Ljubljanske kreditno banko v Ljubljani v zmo, da je Kožarjev podpis pristen. V izvršilni zadevi Posojilnice v Sv. Križu pri Kostanjevici je dne 22. sept. 1928 in 21. jan. 1929 po krivem prisegel s tem, da je zamočil en voz v vrednosti 250 Din. Nadalje je od meseca avgusta 1928 do začetka leta 1930, spravil večkrat Kodriča Jožeta st. pod zvito pretvezo, naj mu pošlje denar za plačilo svojih delavcev za opravljena dela, v zmo, ter si v času meseca avgusta 1928 do konca julija 1930 prisvojil od Kodriča Jožeta st. zapuane nu premičnine, drva in denarne zneske v skupni vrednosti nad 14.000 Din.

Razprava, ki je trajala ves dan, je bila za obtoženca skrajno obremenilna. Cela vrsta prič je potrdila obtožnico, tako da je bil Horvat spoznan za krivega vseh obtoženih dejanj. Izvzemši krive

ko sta pa prihiteli višenjska in križka požarna bramba s svojimi motorkami in še loški gasilci, je bil pa požar kmalu udušen. Ker je bilo gospodarsko poslopje še precej novo in v zelo dobrem stanju, je škoda velika in je vsa zavarovalnina malenkostna.

Svetovati bi bilo, da bi zavarovalnino zvišali — zlasti oni, ki se morajo zadovoljiti še s slamatnimi strehami. Res je v današnjih dneh težko za denar, pa je v slučaju nesreče — pred katerimi nas Bog varuj! — vsaj kaj vzeti v roke. Kako je pa na ogenj nastal je pa kaj gotovega težko ugotoviti.

Pri gašenju se je zelo nevarno obrezal g. Omahen, ki pa je takoj iskal zdravniško pomoč in upamo, da poškodba ne bo nevarna.

Pouršnike, obleke in vsa druga oblačila za gospode in deco nudi v največji izbiri tordka J. Maček, Ljubljana, Aleksandrova cesta 12

prisege z dne 21. sept. 1928 ter obsojen na dve in pol leta robnje.

Senatu je predsedoval g. sodnik okrož. sod. Kuder, votanta sta bila gg. sodnika okrož. sod. Hočevar in Kacijan, obtožnico je zastopal g. nam. drž. tožilec Kovač, obtoženca je branil dr. Furlan.

Kdo je storilec?

Kočevje, 25. marca 1931.

»Slovenec« je z dovoljenjem občine in cerkvenega predstojništva pred tremi meseci postavil poleg mostu pri cerkvi desko. Ni pa ugajalo nekaterim, da je postajalo ne malo ljudi in čitalo popularnega »Slovenca«. Kako preprečiti, da bi celo bratski somišljeniki brali »Slovenca«?

Davi je občinstvo spraševalo, kje je »Slovenec« tabla, zakaj je odstranjena itd.? Desko s »Slovencem« so v noči od 24. na 25. marca nekateri zlikovci (!) izdrli in vrgli v Rinžo. Vsa naprava je bila močno in okusno napravljena. In zato teh močno zabilih in podprtih kolov s tablo vred ne more izdrleti en sam, temveč jih je bilo pri tem poslu nekaj več. Takoj je bila o tem dogodku obveščena policija in žandarmerija. Ne bo težko odkriti teh pobalskih ljudi, ker sled za njimi je zelo vidna. Po razkritju jih bomo z imeni označili, da bo javnosti znano, kako se ponoči obnašajo ti ljudje, ki se podnevi izdajajo čisto v drugi luči...

Zelo zanimivo bo to, ko pride v javnost! Javnosti bo to — v pouk, za prizadete pa ne bo — zdravo!

Lepi lasje za Din. 175

Sedaj imamo

Pixavon-Shampooon

Jedan svežanj zadostuje za 2 pranja in stane samo

Din. 350

Pixavon-Shampooon ne vsebuje sode, daje mehku polno penu, daruje vašim lasjema krasni vonj.

Odol Kompanija d. d., Beograd

Cehlova mama

V torek, pred praznikom Marijinega oznanjenja, se je brezniška fara odela v črno. Pokopala je eno izmed najbolj spoštovanih svojih žena, štirinosemdesetletno Čehlovo mamo, Mino Finžgar.

Ob asistenci petih duhovnov je blagoslovil krsto pisatelj, šestdesetletni jubilat, F. S. Finžgar, kateremu je bila pokojna teta.

Dolg sprevod se je razvil izpred doma žalosti. Najbolj so se v njem odražale žene Marijine družbe, kateri je bila pokojna več let prednica. Vse oblečene v črno s svetinjami na vijoličastih travah.

Za krsto je stopalo v globoki žalosti osmero odraslih otrok, dva sinova in šest hčera, pet poročenih žena; le Anica, ki gospodinji bratranču, pisatelju F. S. Finžgarju, je ostala dekle. Dva otroka je zgubila rajnica še nedorasla, dva sinova pa ji je ugrabila vojna.

Skoraj dvajset let je kot vdova vodila domačijo in zaslovela daleč naokrog po svoji gostoljubnosti in darežljivosti. Njen dom je bil središče vasi. Vse se je zbiral okrog Čehlove mame, žene in možje, dekleta in fantje.

Lep pomladanski dan je bil v torek na Gorenjskem. Gore so se grele v solncu, katero so tu in tam narahlo pomračili tenki oblaki, kakor je žalost pomračila obraze pogrebecev.

Ko so spuščali krsto v grob in zasipali jamo, je okrog krste in jame šumel poletavala od pomladanskega solnca prebujena čebelica. Človek bi jo kar vprašal: »Kaj si tudi ti, pridna in neutrudljiva, prišla k pogrebu?«

Spomnil sem se stavka iz pregovorov: »Žena, ki se boji Gospoda, bo hvaljena.« — J. J.

Slovenski akademiki

Z ozirom na izjavo, ki jo je akcijski odbor Jug. akadem. kluba v Ljubljani priobčil kot odgovor na resolucijo ZSAU, strokovnih in večine kulturnih društev v »Jutru«, dne 25. t. m. konstatira ZSAU samo naslednja dejstva:

1. Jug. akad. klub je bil prvotno zamišljen kot reprezentančna organizacija s prislilnim članstvom in članarino, po katerega ustanovitvi bi naj prenehale vse dosedanje reprezentančne akademike in po ustnih izjavah belgajskih delegatov tudi kulturne organizacije. (Glej osnutek pravil J. A. K. čl. 3. d. in čl. 7. ter časopisno, četudi morda neavtentično, vendar za javnost meročajno vest v »Jutru«, št. 66.)

2. Da se temu cilju J. A. K. še sedaj ni popolnoma odrekal, dasi je naletel na splošno odklonilno stališče, priča med drugim poročilo v 82. številki zagrebških »Novosti«, kjer se trdi, da je bila na kongresu sprejeta resolucija, po kateri je smoter novega kluba »reprezentacija akademikarja prema unutra i vani« in poročilo v »Jutru« 23. t. m., ki pravi, da se je vršil »kongres enotne reprezentančne in stanovske organizacije jugoslovanske omladine.«

3. Da so to gibanje enako razumeli tudi zagrebški akademiki, svedoči protestna resolucija, ki so jo izdala in neodvisno od nas podpisala vsa zagrebška strokovna akademika društva, kulturni društvi J. A. D. Triglav in J. A. K. Strossmayer ter Ferijalni Savez.

4. Glede prostih vozovnic le to: Delegacija ZSAU je vprašala v Zagrebu sedanjega II. podpredsednika J. A. K., komu so bile vozovnice namenjene, nakar ji je sedanji II. podpredsednik J. A. K. izjavil, da so bile določene za J. N. A. D. Jadran, to nas je zelo osupnilo in ta identifikacija Jadrana z akcijskim odborom je bila vzrok, da ZSAU ni predložila svoje resolucije tudi Jadranu v podpis. Kako se je pripeljala pozneje še neka skupina ljubljanskih akademikov v Zagreb in kako neakademsko se je z njo tam postopalo in odpravilo iz Zagreba, to je bolje, da se v javnost ne iznaša.

5. S tem smatra ZSAU v soglasju z nadpretežno večino ljubljanskega studentstva postopanje ljubljanskega akcijskega odbora za končnoveljavno razjasnjenje in se odreka vsaki nadaljnji časopisni debati.

Za ZSAU:

Marjan Prezeli, l. r. stud. tehn. poslev. predsednik. — Alojz Založnik, cand. phil., tajnik I.

V enem dnevu v Ameriko

Drzen načrt z Junkersevimi letalom — Let v višini 16.000 metrov

Poročano je že bilo, da se Junkerove tovarne letal v Nemčiji pečajo z načrtom, napraviti tako letalo, ki bi moglo leteti v najvišjih višinah zračnih plasti, kjer je zrak že zelo razredčen in kjer bi samo na sebi ne moglo bivati nobeno človeško bitje. Letalo bi poganjala posebna naprava, ki je skrivnost te tovarne in katero pravkar poskušajo. Poskušnje bodo šle v višino 8000 do 12.000 metrov. Pri tem prvem poletu nabrane skušnje bodo potem porabili pri letalih, ki bodo letela sprva 3000 m visoko. Nameravajo jih tako izboljšati, da bo mogoč polet v višini 16.000 metrov.

Ta načrt, preiskati najvišje zračne plasti, je že star, toda nikomur se ni še posrečilo, da bi se bil mogel dvigniti v tako višino. V zgornjih zračnih plasteh vlada strašen mrz. Na gorskih vrhovih, ki so 3000 m visoki, zmrzuje v najbolj vročem poletju. V višinah 7000 m je mrzota 30 stopinj, 10.000 metrov visoko 45 stopinj in pri 11.000 metrih že okrog 50 stopinj pod ničlo. To so ugotovili s pomočjo malih zrakoplovov, ki so jih spuščali kviku in v katerih so aparati in instrumenti sami zaznavali temperaturo. Ko se je posrečilo, spraviti take zračne balone še višje, so ugotovili, da višje gori temperatura ne pada več, ampak da je povsod približno 50 stopinj. Iz tega so sklepali, da tudi sicer v zgornjih zračnih plasteh ni takih sprememb kakor nižje, ker najbrž v teh višinah ni ne močnih vetrov, ne oblakov in ne padavin. Tega pa ni zaradi tega, ker je zrak že premalo.

Pač pa je treba računati z dejstvom, da je zračni pritisk čim višje tem manjši. Pri 5500 metrih je zračnega pritiska samo polovico tega, kar ga je na tleh, tedaj tudi zraka samo polovica, pri 11.000

metrih le četrtina, pri 16.500 metrih le osmina. Čim tanjši pa je zrak, tem manj odpora dela letalu. Seveda v tem slučaju tudi propeler ne more tako delovati, zato pa so Junkerove tovarne, kakor rečeno, iznašle drugačno gonilno silo.

Na podlagi vsega tega so strokovnjaki Junkerovih tovarn izračunali, da bi v prostoru z zelo redkim zrakom, ki se znanstveno imenuje »stratosfera« in ki se pri nas pričinja že 11.000 metrov visoko, na ekvatorju pa šele pri 17.000 metrih, da bi se v teh višinah letalo moglo gibati s hitrostjo od 500 do 1000 km na uro. To se pravi, da bi tako letalo v tej višini preletelo iz Evrope v Ameriko v enem dnevu. To bi bil kajpada popoln preobrat na vseh poljih, če pomislimo da danes najhitrejša ladja Evrope do ameriške obale potrebuje celih pet dni, letalo tri dni, »Zeppelin« 66 ur.

Seveda pa je težava v tem, ker v taki višini, kjer takorekoč za človeški organizem ni več zraka, saj ga zmanjkuje že v višini 7000 metrov, človek ne bi mogel živeti. Smrt za živo bitje v teh višinah pa ni le pomanjkanje zraka, ki ga naposled lahko nadomestijo s kisikom, katerega vozijo s seboj v posebnih posodah, ampak najhujše je to, da je, ker ni zunanega pritiska, notranji pritisk krvi ven iz človeškega telesa tako velik, da človek mora umreti. V višinah 5000, 6000 m visoko že človeku začne kri teči iz nosa in ust. Zato hočejo Junkerove tovarne svoje letalo urediti na ta način, da bodo kabine, v katerih se bodo nahajali ljudje, hermetično zaprte in dobro napolnjene z zrakom. Tako bi v teh kabinah, ki se bodo dale dobro kuriti, bil zračni pritisk na človeško truplo prav tolikšen, kakršen je na zemlji. Stanje današnje tehnike čisto

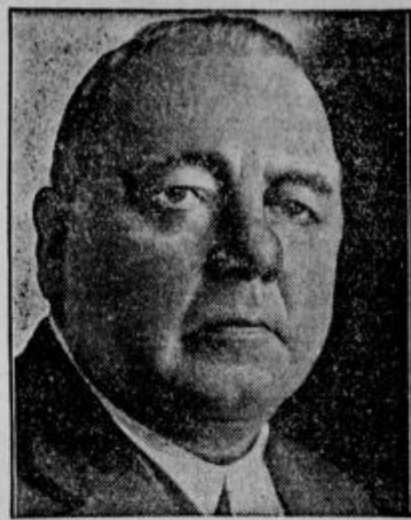
lahko omogoči izdelavo takih kabin, da se zavaruje človeško telo v brezračnem prostoru.

Če Junkerovih strokovnjakov vsi računi ne varajo, ni več daleč čas, ko se bo človek vozil s hitrostjo 200 m na sekundo visoko gori, takorekoč že nad zračno plastjo, ki obdaja zemljo, pri 50 stopinjah mrzota, po prostorih, kjer znaša zračni pritisk le še 100 mm, med tem ko je za človeško življenje potreben pritisk 760 mm. Kajpada mora človek računati tudi s silami v vsevirju, ki jih doslej morda sploh ni poznal, ali pa premalo. Tako n. pr. je znano ugotovila neke vrste žarkov, ki prihajajo ali od sonca ali iz vsevirja, in ki bi utegnili vplivati na živi človeški organizem. Angleška in nemška ekspedicija na Himalajo, o čemer smo že poročali, pripoveduje, da je pri plezanju na najvišje vrhove Himalaje med ledom in snegom trpela zelo veliko od teh žarkov, ki so žgali kožo kakor živi ogenj. Tudi žarki električne narave so važni, pa jih premalo poznamo. Te in druge, morda celo popolnoma neznan nevarnosti bo treba šele spoznati in se proti njim zavarovati.

Kako visoko sega stratosfera nad zemljo, ne vemo. Učenjaki sodijo, da morda sega 70.000 metrov visoko. Onstran tega prostora pa je morda prostor, kjer so samo še sledovi zraka. To sklepajo iz polarne luči in iz zvezdnih utrinkov, ki jih zasledujejo v višini 1 milijon metrov. Teoretično sega ozračje seveda več milijonov metrov visoko in se šele potem pričinja svobodno vsevirje. Fantazija človeka mika, da bi poskusil priti tudi sem. Zato neprestano slišimo o načrtih z raketami, ki bi jih poslali v to brezkončno vsevirje. Toda to so najbrž stvari, ki se ne bodo dale izvesti in bi tudi praktično ne imele nobenega pomena.

Bayerjev križ
nudi jamstvo za prist-
nost

Aspirin
TABLET

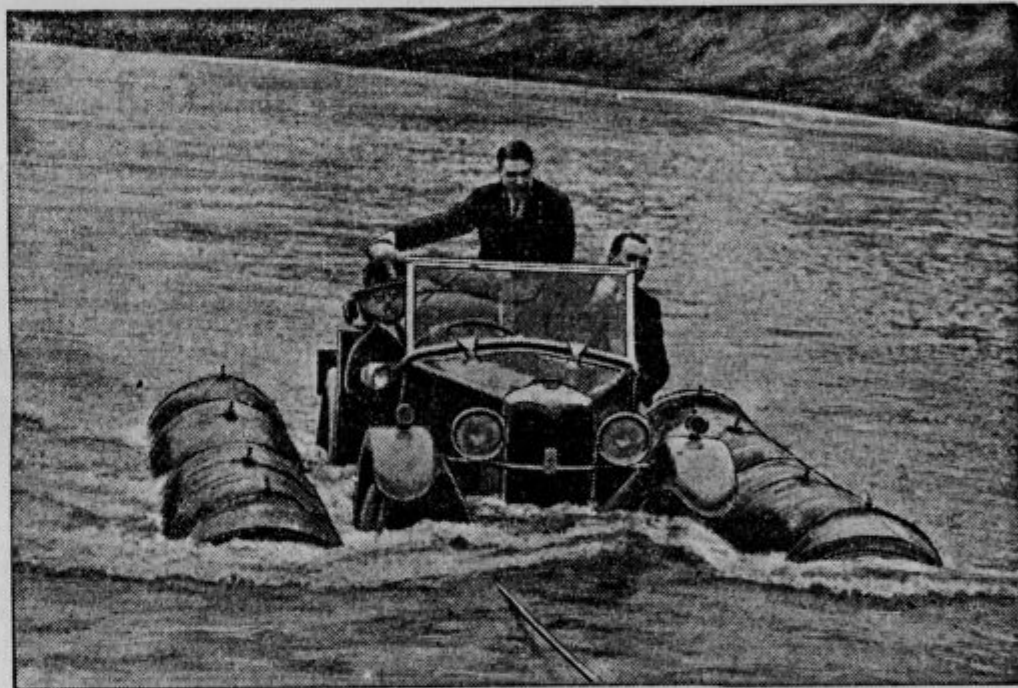
Erik Schmedes, slavní operni pevec, je te dni umrl na Dunaju v starosti 62 let.

količine zlate rude, tako da bodo tamkajšnji delavci imeli dovolj dela in lepe zaslužke.

Ta slučaj, ko se je potres izkazal tudi za koristnega, pa ni osamljen. V okolici mehiškega mesta Vera Cruz je bil pred leti potres, ki je prebivalstvo zelo prestrašilo, da se je v paničnem strahu razbežalo na vse strani. Toda bilo ni nobene človeške žrtve. Čez nekaj dni, ko si je prebivalstvo nekoliko opomoglo od prestrašenega strahu, so našli na kraju, kjer je bil potres najhujši, nove petrolejske vrelce, ki dajejo sedaj več tisoč litrov petroleja dnevno. V Kanadi je preteklega leta močan potres spravil na površje zelo lepe, dragocene predmete iz dobe najstarejših prebivalcev Kanade, ki bi jih sicer arheologi ne našli stoletja dolgo ali pa sploh nikoli ne. Kar dve dvorani muzeja v Ottavi sta napolnjeni s predmeti, ki jih je potres spravil na dan.

Potres ni vedno samo nesreča

Angleški list »Manchester Guardian« objavlja interesanten dopis iz Nove Zelandije ob priliki zadnjega potresa, ki je opustošil tamkajšnje kraje. Dopis trdi, da ne nosi vsak potres samo nesreče. Tako je bil n. pr. na Novi Zelandiji ob zadnjem potresu odkrit nov rudnik zlata, ki je bil doslej popolnoma neznan. V novem rudniku so ogromne

Plavajoči avtomobil. Za angleškega raziskovalca so zgradili avtomobil, ki lahko vozi tudi po vodi. Vozilo je opremljeno z desetimi zrakom napolnjenimi plavalci in vozi prav tako dobro po vodi kakor po suhem.

Iz časov očeta Abrahama

Pariz.

Iz Basore poročajo, da je francoski starinovedec Vaquelin, ki vodi izkopavanje starin na ozemlju reke Evfrat, odkril vhod v Nebukadnezarjevo palačo. Že pred nekaj tedni se mu je posrečilo, najti vhod v neko drugo palačo, ki je bila najbrž last babilonske kraljice. Poleg tega je Vaquelin izkopal dva doprsna kipa kraljev, ki očitno spadata k celi vrsti kipov, ki so stali na stebrih sredi palače.

Tudi drugod v Mezopotamiji so izkopavanja imela lepe uspehe. Pri svetopisemskem mestu Ur delujeta dve ekspediciji: ekspedicija britskega muzeja iz Londona in ekspedicija univerze v Pennsylvaniji. Obe izkopujeta spo-

razumno. Doslej so na zemljišču, ki meri 115:85 jardov, izkopali 27 zasebnih hiš, 3 javne templje in veliko število drugih hiš, trgovin in »kladišč«. Uspeh teh izkopavanj je pa prav posebno ugoden še zaradi tega, ker morejo učenjaki točno ugotoviti, kdaj so te stavbe bile zgrajene. V vseh teh zgradbah so namreč našli tudi dokumente, ki so jih mogli razvozljati in prečitati. Ta bivališča izvirajo iz časa očeta Abrahama. Vsekakor so iz 22. in 21. stoletja pred Kristusom. Večina so obsežne hiše. Nekatere imajo 22 sob, zasebna svetišča in pod tlom družinske grobove. V sobah so dobili vsakovrstno posodje in okraske iz terakote. Napisi na opekah so zelo številni, kar daje tem najdbam poseben pomen.

MOLITEV

(Iz R. Reharjevega »Učlovečenja«)

Ob tej priliki objavljamo molitev, ki jo molijo »on« na »Razpotju« pred Kristusom:

»Na poti iskanja in beganja, vere in dvoma sem dospel do Tebe.

Tu si, razpet, ranjen, sam, zapuščen, ubog ... Pred Teboj stojim ... klečim ...

Dvomil sem in še dvomim, grešil sem in še grešim, ne sodi, ker bil si človek in več, kako težko je biti človek!

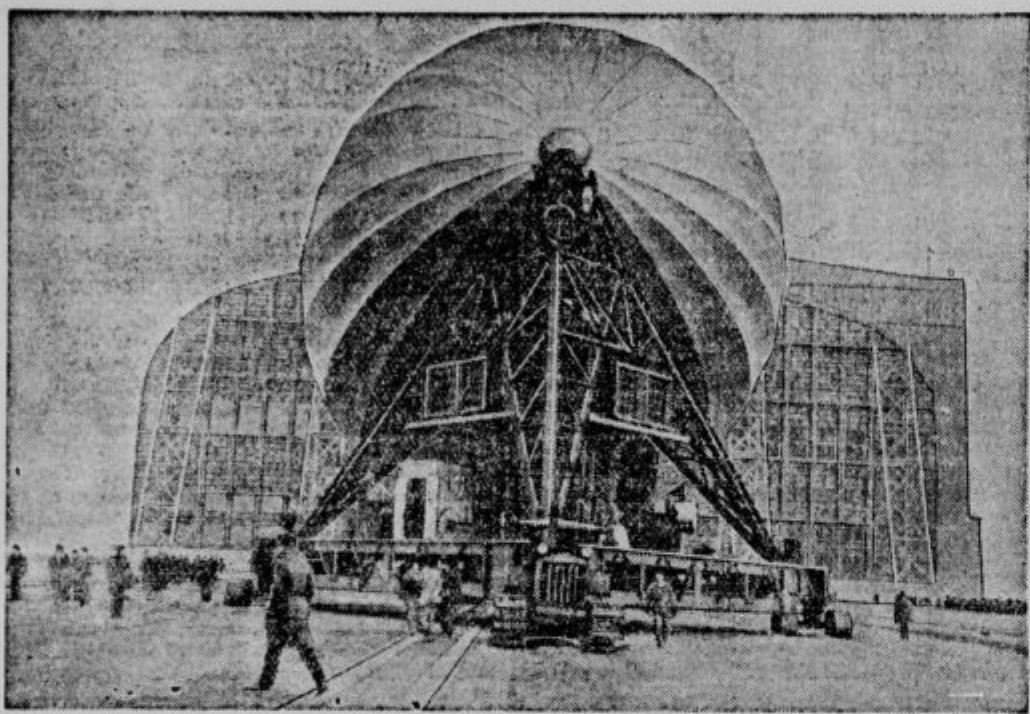
Le eno vem, da sem Te iskal, da sem Te klical, in če je trpljenje očistilo — jaz sem očistil.

Ne prosim Te zase, le njega varuj, in njo, ki blodi!

Vse vem in povsod si pričujoč: poklič jo, privedi k njemu, k meni!

Preženi sence, preženi noč!

Naj vidi solnce — in kakor nekdanj — naj slavček zažoli v jasminu, naj cvetle zadehl, Krist, moj Bog!

»Los Angeles« na voznem sidrišču. Slika nam kaže, kako peljejo zračnega velikana iz zrakoplovne lope.

Naša hrana vzrok raka

Bel kruh in očiščena sol sta škodljiva

V prejšnjih časih so naši predniki jedli večinoma črn kruh, bodisi ržen, ajdov, koruzen ali ovesen. Kadar so za praznike jedli pšenični kruh, je bil ta bistveno drugačen od današnjega belega kruha, ker so stari mlinci mliči moko bolj na debelo in je bila pšenična moka zaradi tega bolj črna, pa tudi bolj zdrava in redilna kakor moka, kakršno meljejo danes moderni mlinci. Znano je, da ima bel kruh mnogo manj redilnih snovi kakor pa črn ali črno zmljet.

Sedaj se je oglašil v francoskih časopisih francoski učenjak Delbet, ki skuša dokazati na podlagi dolgoletnega studija in dolgoletnih izkušenj, da beli kruh in pa sol zelo pospešujeta širjenje raka. V družini Delbetovi je umrlo že več članov družine za rakom. Tudi pri Delbetu samem so se na ušesih pojavile sumljive ranice, na katerih je učenjak ugotovil, da je to začetek raka. Začel se je radikalno zdraviti in posrečilo se mu je, da so ranice zginile. Kmalu pa so se zopet pojavile, ampak drugačiji tudi operacija ni pomagala. Delbet je stori vse, da bi preprečil širjenje raka na sebi. Ugotovil je končno, da je njegova prehrana vzrok te strašne bolezni. Vedel je že, da bel kruh ni dober za človeka, ki ima raka, zato je prenehal jesti bel kruh. Tedaj se je takoj pokazalo, da se bolezen nekoliko boljša. Toda izboljšala se ni popolnoma. Studiral je dalje raka na sebi in na drugih bolnikih. Našel je nov vzrok.

Ugotovil je, da tudi bela, siščena kuhinjska sol, katero danes povsod uporabljamo pri svojem življenju, v veliki meri škodi raku. Sol, kakršno rabimo, je na kemičen način siščena. Pri tem čiščenju izgubi sol mnogo način in koristnih ter zelo redilnih sestavnih delov. Siščena sol ima pač mnogo kalija, nima pa več magnezija, ki je sicer v naravnih soli važen sestavni del. Znanost pa ve, da kalij pospešuje širjenje raka, med tem ko ga magnezij preprečuje. Nesičena sol tedaj ni škodljiva, pač pa je škodljiva rafinirana sol. Ko je Delbet to ugotovil, je začel uživati samo sol, v kateri je bilo dovolj magnezija. In v kratkem času je popolnoma in končno ozdravel od raka na ušesih. Uspeh je bil presenetljiv toliko bolj, ker je rak izginil brez operacije.

Opazovanja je razširil Delbet tudi na druge bolnike in uspeh je bil pri vseh isti. Povsod so se pokazali, kako neverjetno zdravilno moč ima magnezij pri tej bolezni. Celo v težkih in že zapletenih slučajih, kjer se je bil rak že zelo razširil in se je zdelo, da je že neozdravljiva, celo v takih slučajih se je stanje bolnikov izboljšalo in so bile koledne prenehale, ko je bolnik nehal jesti bel kruh in pričel jesti hrano, soljeno z nečiščeno soljo. Taki bolniki sicer niso ozdraveli, toda počutili so se mnogo bolje in trpljenje je bilo manjše.

Delbet navaja tudi statistiko, ki je v zvezi z njegovo novo teorijo. Ponekod v Italiji ljudje uživajo samo tako sol, v kateri ni magnezija. V teh

krajih 79 od tisoč oseb umira od raka. V Alzaciji in Loreni, kjer uživajo kuhinjsko sol, katere ima še dovolj magnezije v sebi, želodčnega raka sploh ne poznajo, na drugih delih telesa pa je rak v teh krajih redek slučaj. Vsega skupaj v Alzaciji in Loreni umrje na leto za najrazličnejšimi vrstami raka le 14 ljudi od tisoč, kar pomeni ogromno razliko v primeri z Italijo.

Delbet priznava, da njegova teorija o zdravljenosti magnezije v zvezi z rakom še ni popolna in ni čisto izdelana. Toda veda ima — po njegovem — v magneziji učinkovito sredstvo v boju proti raku, ki po najnovejši statistiki ljudi bolj mori kakor doleži najstrašnejša vseh bolezni — jetika. Sedaj se znanstveniki povešajo zelo bavijo s temi praktičnimi poskusi, ki baje potrjujejo Delbetove trditve.

Koks za kovače in centralne kurjave

iz angleškega premoga

75 Din za 100 kg pri večjem odjemu popust
franko plinarna nudi
LJUBLJANSKA MESTNA PLINARNA

Kulturni obzornik

Mariborsko pismo

(Ob jutrišnji krstni predstavi v gledališču.)

V soboto zvečer imamo kakor že znano krstno predstavo R. Reharjevega misterija »Učlovečenec«. V številki dne 7. marca smo iz razgovora z avtorjem podali vsebino in karakterizacijo navedenega misterija. Radi razumevanja in približanja kulturne javnosti zamisli odrske izvedbe tega misterijskega dramskega dela naj izluščimo na tem mestu glavne misli iz razgovora z režiserjem H. Tomašičem:

»Svojevrsnost je ena izmed najbitnejših oznak »Učlovečenca«. S tem v zvezi je pač tudi svojevrsnost v zasnovi odrske obdelave, priredbe in pri krojitvi. Zanimiva me na primer problem odrskega prikaza in podčrtanja abstraktnosti in nadrealnosti, ki diha iz celotnega misterijskega obeležja. Kaj mi moreš v tem pogledu povedati v svrhu lažjega spremljanja uprizoritve od strani občinstva že pred predstavo?»

»Glede bekočne zamisli ti morem povedati, da sloni ta prikaz in oznaka na eni strani na procliranju celotnega dekora, na drugi strani pa stilnem simboliziranju okolja z linijo, barvo in zvokom. Linija! Na primer scena v »Knjižnici«. Iz celokupne ubranosti linij na zastoru in v uprizoritvenem okviru je možno razbrati silno težnjo »Njegovo« kvilku. To stilno simboliziranje v liniji poteka n. pr. v »Jedi« v povsem obratnem smislu: v toku in razvrstitvi linij je izražena popolna notranja zru-

šenost. Barve! Posamezna dejanja ločuje zastor črne barve, slike pa srebrenast zastor. Obe barvi simbolizirata misterij življenja, ki se odigrava na odru. Stiliziranje je izvedeno dosledno od celotnega zajetja pa do najpodrobnejšega detajla kakor je na primer v »Parku« stiliziran cvet, ki naj predstavlja parkov milje, ljubezen in nadrealistične momente obenem. Takisto simboliziranje; od »Rojstva« v prologu, ko vnikajo iz predodrske ter s stilnim dekorom zagnjene globine porajajoči se ljudje v življenje — na oder, pa do zaključnega »Amena« ob spremljavi s simbolizirajočo glasbo. Zal mi ni mogoče mogočnosti tega finala podati tako, kakor bi si želel in kakor bi po vsem, kar se dogaja, moral izzveneti. V njegovi grozoti bi silnost efekta morala objeti vse teater. Saj veš, da nam pri naših razmerah marsičesa ni možno izvesti v velikopoteznejšem stilu. Moral sem se omejiti na najpotrebnejše in najnujnejše ter skriti uporabo v poštev prihajajočih rekvizitov na minimum. In glasba. V prvih podajanjih ter ilustriranju celotnega razpoloženja sem se poslužil nevidnih korov, ki naj z dajanjem odmevnosti posameznim besedam ojačuje vtise nadrealnosti in transcendentalne abstraktnosti. In še simbolizem v ustvarjanju in oblikovanju glasbenih vtisov, pri čemer sem dal prednost zlasti trem instrumentom, ki so se mi pri tem zdeli najprimernejši: boben, harmonij, kontrabas. Tako se na primer dogajanje ob »Mrtvašnici« vrši ob spremljavi tubornih zvokov in ritma kakšnega mrtvaškega marša.

Na tej isti osnovi sloni interpretacija, v koliko se nanaša na posamezne vloge. Ni to govor oseb. Sporazumevanje nastopajočih se vrši potom nekakega skandiranja podobnega oblikovanja govornice

MALI OGLASI

Vsaka drobna vrstica 1-50 Din ali vsaka beseda 50 par. Najmanjši oglas 1-5 Din. Oglasi nad deset vrstic se računajo vilo. Za odgovor znamke! Na vprašanja brez znamke ne odgovorjamo!

Službodobe

Hlapec

h konjem, trezen in pošten se takoj sprejme. Zorman, Ljubljana, Stari trg 32.

Hišo ali vilo

eno- ali dvodružinsko v Ljubljani, kupim. — Poudarje na upravo »Sl.« pod »Takoj gotovina«.

Objave

Prostovoljna javna

dražba klobukov

Dne 30. marca in naslednje dni se bo vršila dražba približno šeststo moških in deških klobukov v ceni po 30—80 Din komad. — Dražba se bo vršila pri tržnici F. Bizjak na Kongresnem trgu 8. — Prodajalo se bo v skupinah in tudi posamezno.

Prodamo

Pianino

naprodaj. Naslov v upravi pod št. 3038.

Kunci

Chinchilla mladiče in tri šestmesečne samce proda Josip Laurič, Vransko.

Puhasto perje

čisto čohane po 45 Din kg druga vrsta po 38 Din kg čisto belo gosne po 130 Din kg in čisti puh po 250 Din kg. Razpošiljam po poštne povzetju L. BROZOVIC — Zagreb, Ilica 82. Kemična čistilnica perja.

Avtobus

za 15 sedežev, znamke Ford v dobrem stanju se ugodno proda. Vprašati: Maribor, Tattenbachova 19, vrata 1.

Zemljo

za vrtove prodamo v vsaki množini. Na razpolago tudi vsakovrstni material za zasipanje. — Gradbeno podjetje Anton Mavrič, Dunajska cesta št. 38.

Ponik

Čamernikova šolerska šola

Ljubljana, Dunajska c. 36 (Jugo-avto) Prva oblast. Koncesionirana Prospekt zastoni. Pišite ponil.

Stanovanja

Zračno stanovanje

dve lepi sobi, brez kuhinje, elektrika, vodovod, tramvajska postaja, oddam za april. Cena 500 Din. Kije pove uprava pod št. 3213.

Posetiva

Parcele

na solčni legi ob Dunajski cesti naprodaj. Velikost 500—700 m². — Gradbeno podjetje Anton Mavrič, Dunajska cesta št. 38.

RAZPIS

Pri mestnem gradbenem uradu je izpolniti mesto gradbenega inženirja.

Pogoji so sledeči:

- državljanstvo kraljevine Jugoslavije,
- starost nad 18 in pod 40 let,
- z uspehom dovršeni popolni študij na tehnični visoki šoli (gradbena stroka) z vsemi teoretičnimi in praktičnimi izpiti.

Pravilno, z vsemi potrebnimi dokazili opremljene prošnje je vložiti najkasneje

do 7. aprila 1931

pri predsedstvu mestnega načelstva (personalni referent).

Mestno načelstvo v Ljubljani, dne 23. marca 1931.

Zupan in mestni načelnik:
Dr. Dinko Puc, l. r.

V hrklj deklet se Zlatica razvija in Zlatorog je njena simpatija. Pri vsakem delu mamici pomaga, se ozorno trudi, da je v hiši snoga.

Po n'evh naukih se loteva pranja in razodeva mnogo mnogo znana: zna z Zlatorogom priti tkanine ter čipke in različne vezanine.

Oj zlata Zlatica — glas gre okrog: nad vse je teroventiško mla Zlatorog!

(Nadaljevanje sledi.)

Naprodaj je

gostilniški inventar: mize, stoli, točilna miza, stelaže za točilnico, kuhinjska miza (trd les), štedilnik na plin, lestenec, zastori, krožniki vse po nizki ceni. Josip Uran, Ljubljana, Mestni trg 11.

Oves in koruzo

kupite nasencene pri tržnici A. VOLK, LJUBLJANA Resljeva cesta 24. Veletrgovina z žitom.

Velika tekstilna tovarna sprejme dobro upeljanega

zastopnika

za Slovenijo, proti proviziji za takoj.

Samo prvovrstne moči pridejo v poštev, prednost pa imajo oni, ki potujejo z lastnim avtomobilom. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Zastopnik« št. 3214.

Kupimo

Srečke, delnice, obligacije

kupuje Uprava »Merkur«, Ljubljana - Selenburgova ulica 6. II. nadst.

Motorno kolo

dobro ohranjeno kupim. Ponudbe poslati na naslov J. Casar, gostilna pri »Majarončku«.

KONGRESNI TRG 3.

Zalostnim srcem naznanjamo, da je moj dobri soprog, oziroma oče, stari oče in stric, gospod

Franc Hladnik

posestnik

dne 25. t. m. previden s svetotajstvi mirno v Gospodu zaspal. Pogreb se bo vršil v petek 27. t. m. ob 9 dopoldne iz hiše žalosti na domače pokopališče.

Blatna Brezovica-Ljubljana, dne 26. marca 1931.

Žalujoča rodbina Hladnik.

Earl Derr Biggers:

Kitajčeva papiga

22

Bobu se je dozdevalo, da je bilo tajnikovo lice v mesečini še bolj blede.

»Pridi, Tony!« je hripavo vabil ptiča. »Pojdi lepo z menoj!« Odpel je ptiču veržico z noge.

»Želeli ste govoriti z menoj, kajne?« Madden je šel naprej v svojo spalnico ter zaprl vrata. »Kaj pa je? Imate li bisere morda vendarle s seboj?«

Vrata so se odprla in noter je pripraval Kitajec. »Hudiča, kaj pa stičeš tukaj?« je zagrmel milijonar.

»Ste v ledu, gospod?«

»Kajpada je tukaj vse v redu. Glej, da izgineš!«

»Jutli,« je rekel Charlie Chan v svoji vlogi Ah Kima in se je pomenljivo spogledal z Bobom Edenom. »jutli bo lep dan, lahko veljete. Na svidenje jutli, gospod!«

Odšel je in pustil vrata odprta. Bob ga je slišal, ko je na tihih podplatih drsal skozi patij.

»Kaj želite?« je osorno vprašal Madden.

Bob je pomišljal. »Hotel sem z vami govoriti trenutek na samem. Tale Thorn — se lahko nanj zanesete, kajne?«

Madden je vzdihnil. »Kako ste težak mož! Človek bi mislil, da prinašate zlato zakladnico Angleške banke. Seveda je Thorn zanesljiv! Že petnajst let mi služi!«

»Hotel sem se le prepričati. Jutri zjutraj pokličem očeta. Počivajte dobro!«

Vrnil se je na notranje dvorišče. Tajnik je iz-

polnil neprijetno naročilo ter hitel v hišo. »Lahko noč, gospod Thorn!«

»Oh... lahko noč, gospod Eden.« Naglih korakov je odhitel suhec.

V svoji sobi se je Bob slačil. Bil je vznemirjen in zmeden. Je li ta prigoda res tako nedolžna? Se vedno mu je zvenel po ušesih strašni krik. Je li papiga ta grozni klic res pobrala pred leti in leti v kaki krčmi?

6.

Bob Eden je še sladko spal na mehkih blazinah in pozabil na vse zgodaj poklicati svojega očeta. Krasni solnčni vzhod v puščavi, ki ga povečujejo vsi potni vodniki, je prešel, ne da bi se ga bil zavedel. Že so nad golo ravnino hlapecle vroče pare. Bilo je blizu devetih, ko se je mladi mož prebudil iz krepilnega spanja.

Na pragu se je prikazal Charlie Chan kot Ah Kim. »Molate pliti, gospod!« je zaklical na glas. »Če boste lenuh, boste brez zajitka!« Nato je lahno zaprl vrata in pristopil bliže s tako zmrdnjenim obrazom, kakor bi se sam sebi gabil. »Tole bedasto čevkanje je zame težak posel,« je potožil. »Kitajec brez dostojnosti je podoben možu brez obleke, gol in nesramen. Vidim, da ste dolgo in mirno spali.«

Bob je zazdehal. »Sijajno! Hvala za vprašanje.«

»To je lepo! Smem li sedaj vdano predlagati, da bi se iztrgali iz postelje? Veliki Madden teka ves razburjen po svoji preprogi!«

Bob se je zasmejal. »No, mu lahko pomagamo.« In odgrnil je odejo.

Chan je pri zavesah ob oknu nekaj brkljal. »Dovolite mi, da gledam moje oči skozi okno. Na vse strani se razteza puščava kakor večnost. Mnogo milij neizmerne peska.«

»Da, to je puščava, in velika je tudi dovolj. Toda čujte, stari prijatelj, morava se dogovoriti, ker se nama nudi ravno prilika. Snoči ste mi prekržali naklep. Čemu neki?«

Chan se je zazrl vanj. »No — saj ste sami slišali kričati papigo iz teme: »Morilec! Pomagajte! Pomagajte! Proč samokres!«

»Res je. Toda to pač nič ne pomeni.«

»Papiga si sama ničesar ne izmisli, le ponavlja, kar so drugi rekli.«

»Seveda. Tony kajpada blebeče, kar je slišal že v Avstraliji ali na ladji. Slučajno vem, da je vse resnično, kar je Madden pripovedoval o preteklosti tega ptiča. In lahko vam še povem, Charlie, ko snočnje dogodke premišljujem pri dnevnih svetlobi, da čutim, kako sva se snoči bedasto obnašala. Se pred zajtrkom izročim bisere Maddenu.«

Chan je nekaj hipov molčal. »Če smem svetovati, bi rad spregovoril nekaj pristranskih besedi, da povečate potrpežljivost. Mladost, oprostite, ima vročo glavo. Sprejmite, prosim, moj predlog ter počakajva!«

»Počakajva! Čemu neki?«

»Dokler od Tonyja kaj več ne izvem. Tony je pameten ptič. Govori kitajsko, kakor jaz. On bi nam mogel razkriti, kaj na tej farmi ni prav.«

»Toda Maddenu sem obljubil, da pokličem danes zjutraj očeta.«

»Hu malimali!«

»Imate morda prav — toda kitajski ne razumem.«

»Oprostite, če popravim. To ni Kitaj. To je hawajski pregovor. Hu malimali pomeni: pripravite Maddena v dobro voljo z majhno nedolžno prevaro!«

»Laže rečeno, kakor storjeno!«

»Vi ste bister mladenič. Vam se gotovo posreči. Le nekaj ur, dokler bom čebllal s Tonyjem.«